

СТАНОВИЩЕ

За докторската дисертация на тема: *"Реторика на съпротивата срещу джендър теорията в българския дебат по Истанбулската конвенция"*, на Нина Ангелова Чавдарова, редовна докторантка в катедра „Реторика“ на Философски факултет на СУ “Св.Климент Охридски“. За присъждане на образователната и научна степен „доктор“, професионално направление **2.3. Философия на политиката, правото и икономиката, Реторика, джендър реторика**

Научен ръководител : доц.д-р Герасим Петрински

Автор на становището: проф. д-р Маргарита Пешева, преподавател във ВСУ.

1. Актуалност на избраната тема за дисертация

Актуалността на този дисертационен труд произтича от факта, че у нас досега не е правено изследване на реторическите аспекти в българския дебат относно Истанбулската конвенция. Тази конвенция има особено важно значение за създаването на определени обществени нагласи, публична оценка и разбираня за пола в неговия биологичен и социален смисъл, за равноправието между половете, феминистките движения, домашното насилие на жени и др. Публичният дебат за необходимостта от ратифициране на Истанбулската конвенция, е разгледан в контекста на многобройни реторически практики, които представят основните тези на спорещите страни.

Избраният изследователски подход от докторантката Нина Чавдарова показва важното значение и функции на политическата реторика за по-доброто разбиране в българското общество на някои основни ценности и убеждения, за формиране на публични нагласи относно възможното приемане на Истанбулската конвенция като част от българското законодателство.

Актуалността на този дисертационен труд се основава и на професионално извършения теоретичен обзор на множество концепции в областта на джендър теорията, и най-вече на нейните реторически аспекти. Не без значение е също проведената от докторантката онлайн анкета сред 250 респонденти, и обобщения от нея практически опит в развитието на антиджендър движенията в Европа, и у нас. Дисертационният труд е теоретико-практическо изследване на реториката на съпротивата срещу джендър теорията в българския дебат по Истанбулската конвенция, което допълва и обогатява редица други научни изследвания в сферите на политологията и реториката.

Това придава голяма актуалност на това изследване, най-вече чрез теоретичното осмисляне на основните причини и последици от решението на Конституционния съд (КС), с което ИК беше обявена за противоречаща на Конституцията на РБългария. Извършеният научен анализ е много необходим и полезен в актуалната обществена и политическа ситуация в България.

2. Структура и съдържание на дисертацията.

Дисертацията съдържа общо **279с.** от които **177с.** текст и **102с.** приложения. Тя се състои от **Увод, четири глави, заключение, библиография, научни приноси и приложения.** Библиографията съдържа **224 заглавия** на кирилица и латиница, както и електронни ресурси. Текстът е написан с научна прецизност и отлично познаване на някои водещи научни изследвания в тази професионална област, и представяне на отделни реторически практики, които се отнасят главно до дебатите относно Истанбулската конвенция в Европейския Парламент, както и в българския Парламент.

Уводът концептуално въвежда читателя в посланията и основните тези на научното изследване. Докторантката Нина Чавдарова представя задължителните реквизити за всяка дисертация- **актуалност** на проблема, **обект и предмет** на научното изследване, **основни цели и зачачи** на изследването. Тя обосновава и своята основна хипотеза, а именно: *"Истанбулската конвенция е средство за налагане на идеологически дискурс, основан на джендър теорията, и страхът от тази перспектива роди мощна реторическа съпротива срещу ратификацията на документа в България"*. Дисертационният текст показва задълбочените познания на докторантката по този проблем, езикът и научният стил на изложението се отличават с концептуалност и логическа яснота.

Първа глава разглежда генезиса и развитието на джендър теорията в световен аспект, и диалогичната природа на джендър реториката в българския дискурс, както и някои феминистки проекции по темата. Докторантката показва сериозна теоретична осведоменост относно научни школи, автори, теории и концепции в областта на джендър идеологията и джендър реториката, и тяхната роля за формиране на общественото мнение по този проблем - в европейски и български контекст. Нина Чавдарова представя редица автори, произведения и научни концепции, като отделя специално внимание на джендър реториката, нейните основни характеристики и специфики.

Втора глава разглежда темата за Истанбулската конвенция в българския дебат. Докторантката представя позицията на ЕК чрез речта на председателката на Комисията пред ЕП, в която тя защитава

Истанбулската конвенция с думите: "Че да бъдеш себе си, не е идеология, това е твоята идентичност и никой никога не може да ти я отнеме". Според Нина Чавдарова: "Думата джендър и производните от нея, като джендър идеология, джендър теория, джендър мейнстрийм са отрицателно конотирани и изпълняват функцията на паник бутон, който задейства инстинкти за самосъхранение. Джендър теорията е уличена като нов вид идеология, своеобразна диктатура, която цели да демонтира **традиционни ценности за брака, семейството и децата**. Следователно Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие като проводник на тази идеология е неприемлива за българското общество и Народното събрание трябва да я отхвърли".

Докторантката подробно разглежда политическата комуникация, политическата реторика и политическият език, както функционирането и употребата на понятието "джендър" в българския политически дискурс. Особен интерес представлява реторическата специфика, разгледана въз основа на публична дискусия относно джендър идеологията и ИК, проведена, по инициатива на НС, в СУ"Св.Климент Охридски" в началото на 2018г. В нея участват председателят на НС, вицепрезидентът на РБългария, омбудсманът, Ректорът на СУ "Св. Кл. Охридски", депутати, представители на дипломатическия корпус, неправителствени организации и др.

Трета глава представя научен анализ на Истанбулската конвенция от гледище на нейната структура и композиция, на основните ѝ понятия, цели и функции. Той се отличава с обективност, докторантката използва различни изследователски инструменти за доказването на основните цели на тази Конвенция.

Четвърта глава представя получените резултати от проведената от докторантката онлайн анкета, по нейна авторска методика, която не е представителна за националната общност като цяло. Тя съдържа **17 въпроса**, зададени на **250 респонденти**, които се отнасят до въвеждането в България на ИК и реторическите практики, които се отнасят до нейното отхвърляне. Този емпиричен анализ дава богата емпирична аргументация, която се основава на получените резултати от тази анкета. Те многократно усилват валидността на извършения теоретичен анализ, и формулираните научни изводи.

Заклучението на дисертационния труд съдържа някои концептуални изводи от извършеното научно изследване.

Дисертационният труд е написан с помощта на интегрална методология. Нина Чавдарова използва методи и индикатори, взети от различни научни области: *реторика, джендър реторика, теория на политиката, политическа реч и пиар, социолингвистика в областта на политиката и медиите* и др. Всяка от тези научни области в дисертацията се представя чрез теоретични и практически средства. Което многократно усилва нейната доказателствена стойност.

3. Научни приноси

Дисертацията е сериозно и много добре аргументирано научно изследване, което съдържа няколко основни научни приноси:

Първият научен принос е, че този дисертационен труд поставя по нов, оригинален начин проблема, свързан с българската дискусия относно Истанбулската конвенция- в контекста на създадената реторическа съпротива срещу нея. Докторантката концептуално развива научните анализи у нас, които са посветени на появата и развитието на джендър теорията, като разглежда нейните прояви както в Европа, така и в България. Джендър теорията и джендър реториката се разглеждат от гледище на основните тенденции в европейския публичен дебат, свързан с Истанбулската конвенция. Докторантката изрично подчертава, че България не е единствената страна, която не е въвела тази Конвенция в своето законодателство. Което показва, че в Европа има сериозна съпротива срещу нея, която се дължи на някои традиционни ценности и специфична народопсихология. Теоретичният анализ е задълбочен, и той е разгърнат в широки граници, които показват сериозните научни познания на докторантката за многобройни школи, автори и научни концепции. Нейната отлична професионална подготовка ѝ позволява да формулира и изведе основни тенденции в теоретичните концепции и реторическите практики в областта на джендър теорията.

Вторият научен принос е конкретното разглеждане на проблема за Истанбулската конвенция- в широката публична дискусия в България. Докторантката анализира подробно развитието на политическия дебат у нас, свързан с възможното въвеждане на ИК в българското законодателство, тя обстойно представя водещите идеи, изложени по време на дискусията за ИК и джендър идеологията. Българският дебат „за и против” ИК е особено важен, защото той показва много силните страхове в националната общност, свързани главно с "третия пол", и подчертано емоционалното проблематизиране на историческите разбирания на българските граждани за формата и културните граници на християнското семейство.

Третият научен принос са получените резултати от онлайн анкетата, проведена от докторантката по нейна авторска методика. Тя изследва отношението на 250 респонденти към Истанбулската конвенция, задълбочено разглежда техните виждания и оценки, свързани с нейното приемане или отхвърляне у нас. Анкетата не е представителна, но тя много точно улавя някои особено важни тенденции, които съпътстват големия, разнороден и противоречив публичен дебат у нас относно Истанбулската конвенция. Голяма част от отговорите показват консервативните разбирания на българските граждани по отношение на класическите разлики (и граници) между мъжа и жената, техните социални роли и бъдещи промени. И най-вече- големите страхове в националната общност, които са свързани най-вече с опазването на традиционния модел на българското семейство.

4.Автореферат. Авторефератът на дисертацията съдържа всички основни реквизити, които са задължителни за един дисертационен труд-резюме на отделните глави и раздели в дисертацията, обект и предмет на изследването, цели, научни задачи и хипотези, научни приноси и библиография. Той напълно отговаря на законовите изисквания.

5. Публикации по темата на дисертацията.

Докторантката Нина Чавдарова е представила **5 научни публикации** по темата на своята дисертация, които са направени в авторитетни научни издания.

5. Въпроси и препоръки към дисертацията

Представеният дисертационен труд е сериозно научно изследване на реториката на съпротивата срещу джендър теорията в българския дебат по Истанбулската конвенция. В него е направен обстоен теоретичен анализ, който съдържа респектираща фактология, която се отнася до научни школи, автори и водещи концепции в областта на джендър теорията, и нейните разнообразни реторически практики. Дисертационният труд е написан на отличен език и стил, докторантката полемично представя основните си тези, и показва много добри умения за работа с научни изследвания и документи.

Основната ми препоръка е този дисертационен труд да бъде издаден, след известна редакция. Той е написан с необходимата научна компетентност, полемично и с публицистичен език. Ето защо ще представлява интерес за широк кръг читатели- експерти по политическа реторика и маркетинг, културолози, политолози и социолози, изследователи на политическия език и политическата реч, просветени читатели. Така неговата голяма актуалност ще получи по- голяма публичност и читатели, и ще има практическа полза за по-доброто

разбиране на джендър теорията и публичната полемика относно въвеждането на Истанбулската конвенция в българското законодателство.

6. Заключение

Представеният дисертационен труд е оригинално научно изследване, посветено на джендър теорията и българския дебат по Истанбулската конвенция. Той се отличава с концептуалност и теоретична дълбочина, написан е с отличен език, и показва професионалната зрялост и компетентност на докторантката по отношение на един много дискуссионен, но недостатъчно изследван научен проблем у нас.

Научен принос е поставянето на българския дебат относно ИК в широка европейска концептуална рамка, анализът и систематизирането на различни теоретични концепции и гледни точки. Това внася богатство на критическата интерпретация в този спор, и помага за допълнително осмисляне и развитие на темата в българския публичен дебат.

Докторанката Нина Чавдарова има сериозни теоретични познания в областта на изследванията на джендър идеологията и политическата реторика - у нас и в световен мащаб. Дисертационният труд разширява аргументацията с авторска онлайн анкета, която изследва нагласите "за и против" въвеждането у нас на Истанбулската конвенция. Извършеният научен анализ показва високата експертност и умения на докторантката за формулиране на собствени научни оценки и практически изводи от проведената онлайн анкета.

Всичко това ми дава нужните основания **напълно убедено** да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на Нина Ангелова Чавдарова, редовна докторантка в катедра „Реторика“ на Философския факултет на СУ „Св.Климент Охридски“, за нейния дисертационен труд на тема: *„Реторика на съпротивата срещу джендър теорията в българския дебат по Истанбулската конвенция“*, професионално направление **2.3.** Философия на политиката, правото и икономиката, научен ръководител : доц.д-р Герасим Петрински .

София, 06 юни 2022г.

Подпис:

проф. д-р Маргарита Пешева